

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/98/2022
Identifikačné číslo spisu:	2116215140
Dátum vydania rozhodnutia:	15.08.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Ivan Rumana
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:2116215140.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu: Bytové družstvo so sídlom v Trnave, Trnava, Ludvíka van Beethovena 26, IČO: 00 175 480 ako správca vo vlastnom mene zastupujúci a konajúci na účet K. súpisné číslo XXXX na ulici O. XX-XX, J., zastúpený UNITED LAWYERS, advokátska kancelária, s. r. o., Bratislava, Mliekarenská 2, IČO: 36 662 291, proti žalovanej: Prima banka Slovensko, a. s., Žilina, Hodžova 11, IČO: 31 575 951, zastúpenej advokátskou kanceláriou: SEDLAČKO & PARTNERS, s. r. o., Bratislava, Štefánikova 8, IČO: 36 853 186, o vydanie bezdôvodného obohatenia, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 21. decembra 2021 č. k. 9Co/104/2020-574, takto

rozhodol:

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Trnave z 21. decembra 2021 č. k. 9Co/104/2020-574 a vec mu v r a c i a na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Napadnutým rozsudkom Krajského súdu v Trnave (ďalej len „odvolací súd“) rozsudok Okresného súdu Trnava (ďalej len „súd prvej inštancie“) zo 06. augusta 2020, č. k. 11C/33/2017-458 o zamietnutí žaloby a priznaní žalovanej nároku na náhradu trov konania; potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a žalovanej voči žalobcovi priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

2. Odvolací súd sa stotožnil so skutkovým a právnym posúdením súdu prvej inštancie. Žalovaná - banka ako veriteľ (pod obchodným menom Dexia banka Slovensko a. s.) a vlastníci bytov v bytovom dome súp. č. XXXX na ul. O. XX-XX v J., v zastúpení žalobcom - správcom ako zákonným zástupcom, ako dlžníci, uzavreli dňa 7. septembra 2009 Dodatok č. 1 k Zmluve o termínovanom úvere č. XX/XXX/XX z 21. decembra 2006, ktorej predmetom bolo poskytnutie úveru vo výške 99 581,76 eur (3 000 000 Sk) za účelom zateplenia bytového domu. V konaní sa žalobca ako správca bytového domu domáhal vydania bezdôvodného obohatenia, ktoré malo vzniknúť tým, že žalovaná zvýšila od 15. decembra 2011 úrokové rozpätie z 1,0 % p. a. na 2,50 % p. a., a to podľa žalobcu na základe neprijateľnej zmluvnej podmienky. Suma bezdôvodného obohatenia mala predstavovať spolu sumu 3 948,40 eur, z toho suma 3 917,25 eur ako rozdiel medzi sumou 4 377,37 eur, ktorú vlastníci bytov žalovanej zaplatili po zvýšení úrokového rozpätia od 15. decembra 2011 do 15. júna 2016, a sumou 460,12 eur, ktorú by zaplatili na úrokoch bez

zvýšenia úrokovej sadzby a suma 31,15 eur ako rozdiel medzi sumou 40,41 eur, ktorú vlastníci bytov žalovanej zaplatili po zvýšení úrokovej sadzby od 16. júna 2016 do 21. novembra 2016 a sumou 9,26 eur, ktorú by zaplatili na úrokoch bez zvýšenia úrokovej sadzby. Nebolo sporným, že úver bol splácaný v zmysle prehľadu splátok úveru. Uzatvorením úverovej zmluvy, týkajúcej sa bytového domu, práva a povinnosti z právneho úkonu vznikli priamo vlastníkom bytov a nebytových priestorov v bytovom dome.

3. Odvolací súd ku kontraktáčnému procesu doplnil, že je nutné zohľadniť aj skutočnosť, že kontraktácia prebehla medzi dvoma právnickými osobami, pričom žalobca ako profesionál v danej oblasti mal mať dostatok vedomostí na porozumenie obsahu zmluvných dojednaní. Z bodu 5.5 zmluvného dojednania je zrejmé, že žalobca si bol vedomý toho, že banka môže jednostranne meniť úrokovú sadzbu v prípadoch uvedených v ustanovení, čomu zodpovedalo jazykové vyjadrenie ustanovenia, predchádzajúce rokovania banky a žalobcu, ako aj následné správanie sa, keď žalobca aplikáciu uvedeného ustanovenia akceptoval. Odvolací súd mal za to, že zákonné podmienky dojednania jednostrannej zmeny úrokovej sadzby v danom prípade boli splnené, keď dôvod jednostranného zvýšenia úrokovej sadzby bol v predmetnej zmluve dohodnutý a zároveň jej zmena bola oznámená žalobcovi, preto dojednanie v bode 5.5 zmluvy nemôže byť z uvedeného hľadiska neprijateľnou zmluvnou podmienkou. Okrem toho bolo možné meniť úrokovú sadzbu nielen v neprospech, ale aj v prospech spotrebiteľa. Keďže ani podľa odvolacieho súdu nedošlo k bezdôvodnému obohateniu žalovanej, považoval za nadbytočné zaoberať sa otázkou premlčania nároku. Oznámenie o zmene výšky úroku považoval za doručené. Ani prípadné nedoručenie oznámenia by nebolo podľa neho dôvodom neúčinnosti alebo neplatnosti zvýšenia.

4. Odvolací súd pripomenul, že správca je tou istou právnickou osobou, ktorá zastupovala vlastníkov bytov pri uzavretí predmetného dodatku v roku 2009, pričom žalobou podanou o cca 7 rokov neskôr namieta znenie dodatku, s ktorým v roku 2009 súhlasil a použitie bodu 5.5, ktoré nakoniec v roku 2011 akceptoval. Konštatoval, že správca je povinný dodržiavať aj § 8b ods. 3 zákona o vlastníctve bytov, z čoho vychádza aj otázka prípadnej zodpovednosti za škodu vo vzťahu k vlastníkom bytov a nebytových priestorov. Odvolací súd rovnako nezistil ani porušenie princípu rovnosti sporových strán podľa čl. 6 CSP. Nedoplnil dokazovanie, nakoľko žalobca nepreukázal, že návrh na doplnenie dokazovania nemohol použiť bez svojej viny v doterajšom konaní. Súčasne sa vysporiadal s námietkami spojenými s výškou zvýšeného úroku.

5. Proti tomuto rozsudku podal žalobca včas dovolanie z dôvodu uvedeného v § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). V rámci dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP namietať, že predmetom konania a z toho vyplývajúceho súdneho prieskumu nie je článok 2.2.4 zmluvy, ale článok 5.5 zmluvy (zmenová klauzula). Výklad zákona prvoinštančným a odvolacím súdom je extrémne nespravodlivý (bod 46 odôvodnenia prvoinštančného rozsudku) a vedie k úplnej nemožnosti posudzovania zmenových klauzúl obsiahnutých v § 53 ods. 4 písm. i) a j) OZ. Podľa dovolateľa odôvodnenie rozhodnutia prvoinštančného a odvolacieho súdu neposkytuje logické, presvedčivé argumenty a popisy úvah súdov, ako dospeli, na základe vykonaného dokazovania, k záveru, že žalovaná preukázala individuálne dojednanie predmetnej zmluvy. Aj napriek tomu, že žalovaná nikdy neprodukovala žiadny dôkaz, nenavrhol preukazovanie individuálneho dojednania so spotrebiteľmi v zmysle § 53 ods. 3 OZ, súd zamietol žalobu z dôvodu preukázania individuálneho dojednania. Výpoveďami svedkov a listinnými dôkazmi bol vysvetlený, aj to len čiastočne, nejednoznačne a neúplne „kontraktálny proces“ v rokoch 2006 až 2010, ale takto žalovanou produkované dôkazy vôbec nepreukazujú individuálne dojednanie zmluvných podmienok v prípade uzavretia konkrétnej zmluvy, medzi žalovanou a spotrebiteľmi. Spotrebiteľom sú jednotliví vlastníci bytov a nebytových priestorov a nie správca. Súd však preklenul nedostatok individuálneho dojednávania spotrebiteľmi cez priebeh „kontraktálneho procesu“ medzi zamestnancom banky a zástupcom správcu (prokuristom), čo je neprípustné a nemá oporu v ustanoveniach OZ. Zmluva bola predložená žalovanou bez možnosti do nej zasiahnuť. Zmluvné podmienky banky považuje za nejasné, neprímerané a dostávajúce spotrebiteľa do nevýhodnejšej polohy oproti veriteľovi, a to najmä pri práve banky rozhodnúť o zvýšení vlastnej marže. Zo strany banky tak môže dôjsť k uplatneniu svojvoľného

prístupu. Odvolací súd sa nezaoberal určitosťou a zrozumiteľnosťou bodu 5.5 zmluvy, a teda nedošlo k jeho právnomu posúdeniu a výkladu najmä s poukazom na neprijateľnosť zmluvnej podmienky. Argumentáciu podporil rozhodnutiami Súdneho dvora Európskej únie, podľa ktorých musí byť zmluvná podmienka spojená so zmenou poplatkov jasne formulovaná, aby mohol spotrebiteľ na základe jasných kritérií predpokladať prípadné zmeny poplatkov. Túto zmluvnú podmienku považuje za neprijateľnú, čo spôsobuje neplatnosť. Následne namietal nevykonanie niektorých dôkazov, z ktorých by vyplynul iný skutkový stav. Skutkový stav ustálený súdom spojeným s individuálnym dojednaním a zvýšením úrokového rozpätia nie sú v súlade s vykonaným dokazovaním, ale v príkrom rozpore so skutočnosťami, ktoré z neho vyplynuli. Nakoľko oznámenie o zvýšení úrokového rozpätia neobsahovalo žiaden dôvod, spotrebiteľia nemohli zistiť, či tento existoval v zmysle zmenovej klauzuly 5.5. Odvolací súd sa nezaoberal, prečo list z NBS z 28. apríla 2015 nebolo možné vykonať ako dôkaz.

6. Dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP odôvodnil žalobca položením otázok, od ktorých záviselo rozhodnutie veci a ktoré neboli dovolacím súdom vyriešené: 1/ Je možné individuálne dojsť v zmysle § 53 ods. 2 OZ zmluvné ustanovenia s inou osobou ako spotrebiteľom? 2/ Sú podmienky uvedené v § 53 ods. 4 písm. a) až w) OZ spôsobujúce značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa, ak sa týkajú hlavného predmetu plnenia a primeranosti ceny a sú vyjadrené určito, jasne a zrozumiteľne alebo ak sú individuálne dojednané, považované za neprijateľné a teda neplatné podľa § 53 ods. 5 OZ, alebo sa na ne vzťahuje režim druhej vety § 53 ods. 1 OZ? 3/ Aké sú výnimky aplikácie § 53a ods. 1 OZ na posudzované neprijateľné zmluvné podmienky; patria medzi ne „iné skutkové okolnosti“, „netotožnosť“, prípadne iné zákonné výnimky? 4/ Je možné značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa v zmysle citovaného ustanovenia § 53 ods. 1 Občianskeho zákonníka hodnotiť podľa súdom hypoteticky nastolenej otázky, že by dodávateľ mohol na základe takto formulovaného ustanovenia aj znížiť úrokovú sadzbu, pričom však nikdy k zníženiu nedošlo?

7. Na základe vyššie uvedeného dovolateľ navrhol, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na nové konanie a rozhodnutie

8. Žalovaná považuje dovolanie za neprípustné a žiada, aby ho dovolací súd odmietol. Nesúhlas s odôvodnením rozhodnutia nezakladá vadu zmätočnosti. Rozhodnutie považuje za vecne správne a riadne odôvodnené. Už len argumentácia názormi odvolacieho súdu predpokladá neexistenciu vady zmätočnosti. Odvolací súd nemusí odpovedať na každú jednu žalobcom nastolenú otázku, ak dáva odpoveď na všetky relevantné otázky, ktoré považuje odvolací súd v konkrétnom prípade za podstatné. Zo skutkového stavu je zrejmé, že zmluvný bod 5.5 bol individuálne dojednaný a nie je v neprospech spotrebiteľa, nakoľko mohlo dôjsť aj k zníženiu úrovej sadzby. Spotrebiteľia, s ktorými malo individuálne dojsť zmluvy prebehnúť boli zastúpení správcom, ktorý konal v ich mne, a s ktorým bolo sporné ustanovenie individuálne dojednané. Argumentáciu podporil stanoviskom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) R 78/2021. Skutkové zistenia súdov oboch inštancií považuje za správne. Keďže došlo k dohode medzi bankou a správcom, považuje výklad pojmu „značná nerovnováha v právach a povinnostiach zmluvných strán“ za vedľajší nemajúci vplyv na výsledok sporu. Z dokazovania bolo zrejmé, že správcovi bola vysvetlená zmenová klauzula, a preto ju nepovažuje za neurčitú alebo nezrozumiteľnú. Žalobcom namietaná absencia rozporu sporného ustanovenia s dobrými mravmi bola konzumovaná spotrebiteľským prieskumom neprijateľných zmluvných podmienok. Z argumentácie žalobcu, v ktorej vytrhol z kontextu niektoré tvrdenia a dokumenty, ktoré boli vykonané ako dôkaz zákonným spôsobom, je zrejmé, že ide iba o jeho subjektívnu nespokojnosť s hodnotením dôkazov. Predmetom sporu nebolo posúdenie platnosti oznámenia o zvýšení úrokového rozpätia, ale vydanie bezdôvodného obohatenia na základe tvrdenia, že čl. 5.5 zmluvy o úvere je neprijateľnou zmluvnou podmienkou. Súd tak nemal dôvod posudzovať obsah textu oznámenia o zvýšení úrokového rozpätia. Tento dokument navyše nemá zákonom ani zmluvou predpísané náležitosti, z ktorých by bolo zrejmé, že dôvod musí byť uvedený v oznámení. Navyše, svedkovia potvrdili, že správca bol o dôvode zmeny podrobne informovaný na osobných rokovaníach. Žalobcom predložené otázky dovolaciemu súdu nie sú špecifikované, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia. Odkázal len na bod 2.4 A) - H) dovolania, v ktorom však nie sú formulované žiadne odpovede na

položené otázky. K prvej otázke uviedol, že spotrebiteľia boli zastúpení správcom. Najskôr sa správca zúčastnil rokovania bez vlastníkov bytov a teraz asa tvrdí, že ich prítomnosť bola nevyhnutná. K druhej otázke uviedol, že v zmysle smernice 93/13/EHS za nekalú sa považuje iba taká zmluvná podmienka, ktorá nebola individuálne dohodnutá, a táto podmienka napriek požiadavke dôvery spôsobí značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach strán vzniknutých na základe zmluvy. Nemožno ani aplikovať § 53a ods. 1 OZ, nakoľko spotrebiteľ konajúci prostredníctvom správcu obsah zmluvy mohol ovplyvniť. K poslednej otázke pripomenul, že žalovaná v súčasnosti uplatňuje úrokovú sadzbu v hodnote nižšej ako 2,5% p. a., keďže hodnota sadzby EURIBOR je dlhodobo v zápornej sadzbe (teda menej ako 0%). V dôsledku takto nastavenej sadzby EURIBOR riziková váha žalobcu žalovanej neumožňuje ďalšie zníženie úrokového rozpätia, ktoré je aj napriek tomu od roku 2011 nemenné.

9. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že žalobca dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), viazaný dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je dôvodné. Dovolací súd preto napadnuté uznesenie podľa § 449 ods.1 CSP zrušil a podľa § 450 CSP vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

Dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP

10. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

11. Žalobca namietal nepreukázanie individuálneho dojednania zmluvných podmienok najmä s poukazom na zmenovú klauzulu 5.5, ktorú považuje za neprijateľnú zmluvnú podmienku, jej neurčitost', nedojednanie zmluvy priamo s vlastníkami bytov ako spotrebiteľmi namiesto správcu, svojvôľu banky pri zvyšovaní úrokovej sadzby bez uvedenia riadneho vysvetlenia, nedostatočné vysvetlenie kontrakčného procesu súdom, nevykonanie niektorých dôkazov, nezoberanie sa listom z NBS.

12. Podľa bodu 5.5 zmluvy o termínovanom úvere č. XX/XXX/XX zo dňa 07.09.2009 (čl. 39) „ Banka má právo adekvátnym spôsobom meniť úrokovú sadzbu v prípade, ak dôjde k zmene miery rizika Klienta. Zmena miery rizika Klienta môže súvisieť predovšetkým so zmenou ratingu Klienta stanoveného Bankou, alebo so zmenou rizikovej váhy Klienta podľa pravidiel stanovených Národnou bankou Slovenska. Pre posúdenie zmeny miery rizika Klienta sú rozhodujúce skutočnosti platné v čase ich ostatného posúdenia v porovnaní s aktuálnymi rozhodujúcimi skutočnosťami. Príslušnú zmenu úrokovej sadzby je Banka oprávnená uskutočniť automaticky bez dodatkov k Úverovej zmluve. Banka predmetnú zmenu v primeranej lehote oznámi Klientovi“.

13. Dovolací súd zistil, že obsahovo totožná zmluvná podmienka v bode 5.5. Zmluvy o termínovanom úvere č. XX/XXX/XX zo dňa 16.12.2008 v znení : „ Banka má právo adekvátnym spôsobom meniť úrokovú sadzbu v prípade, ak dôjde k zmene miery rizika Klienta. Zmena miery rizika Klienta môže súvisieť predovšetkým so zmenou ratingu Klienta stanoveného Bankou, alebo so zmenou rizikovej váhy Klienta podľa pravidiel stanovených Národnou bankou Slovenska. Pre posúdenie zmeny miery rizika Klienta sú rozhodujúce skutočnosti platné v čase ich ostatného posúdenia v porovnaní s aktuálnymi rozhodujúcimi skutočnosťami. Príslušnú zmenu úrokovej sadzby je Banka oprávnená uskutočniť automaticky bez dodatkov k Úverovej zmluve. Banka predmetnú zmenu v primeranej lehote oznámi Klientovi“, bola už predmetom skúmania vo veci Okresného súdu Piešťany v konaní o vydanie bezdôvodného obohatenia medzi totožnými účastníkmi konania a vo výroku rozsudku sp. zn. 14C/21/2017 zo dňa 13.08.2020 v spojení s potvrdzujúcim rozsudkom Krajského súdu v Trnave sp. zn. 25Co/90/2020 zo dňa 24.11.2021 bola vyhlásená za neprijateľnú. Dovolací súd rozsudkom sp.zn. 5Cdo/71/2022 zo dňa 31.05.2023, dovolanie žalovanej Prima banky Slovensko, a. s. zamietol.

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP

14. Podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

15. Dovolací súd z rozsudku Najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/71/2022 zo dňa 31.05.2023 vychádzal ako z prejudikatury, ktorá už vyhodnotila právnu otázku týkajúcu sa neprijateľnej zmluvnej podmienky, ktorá už bola v rozhodovacej praxi dovolacím súdom vyriešená.

16. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.